

Geçmi?e Dönük Aile Öngörülemezli?i Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Geçmi?e Dönük Aile Öngörülemezli?i Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22062>

Özet

Geçmi?e Dönük Aile Öngörülemezli?i Ölçe?i (Retrospective Family Unpredictability Scale), bireylerin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde algıladıkları aile ortamının ne kadar öngörülemez, kaotik veya istikrarsız olduğunu geriye dönük olarak değerlendirilmeyi amaçlayan bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle erken dönem aile yaşıtlarının yetkinlikteki psikolojik sonuçları üzerindeki etkisini inceleyen araştırmacılar için tasarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu, 2019 yılında Fatma Oktay ve Serap Uluç tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu adaptasyon çalışması, ölçeğin Türk kültürüne uygunluğunu ve gerekli geçerlik ve güvenirlilik özelliklerini taşıyıp taşımadığını incelemiştir.

Aile öngörülemezli?i kavramı, genellikle aile rutinlerindeki ve duygusal tepkilerdeki tutarsızlıklar ifade eder. Bu tür bir ortamda büyüyen bireylerde, duygusal düzenleme zorlukları ve stresle başa çıkma mekanizmalarında aksaklıklar gözlemlenebilir. Ölçek, bu geçmi?e yaşıtların retrospektif değerlendirmesini sağlayarak, klinik ve gelişimsel psikoloji alanındaki çalışmalara önemli bir veri kaynağı sunar.

Anahtar Kelimeler

Aile öngörülemezli?i, retrospektif değerlendirme, aile içi, çocukluk travması, psikometrik, uyarılma çalışması, Fatma Oktay.

Yazarlar

Fatma Oktay, Serap Uluç.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin kendi aile ortamlarını çocuklukları süresince deneyimledikleri şekliyle, özellikle de bu ortamdaki tutarlılık, yapı ve istikrar düzeyini geriye dönük olarak ölçmektir. Bu aile öngörülemezli?i düzeyinin belirlenmesi, yetkinlikte ortaya çıkan çeşitli psikopatolojik belirtilerle olan ilişkisini araştırmaya mümkün kılar.

Uyarılma çalışması özelinde ise amaç, orijinal ölçeğin psikometrik yapısını Türk örneklemine taşımak ve ölçeğin Türkçe konulan popülasyonda geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak kullanılabilmesini kanıtlamaktır. Bu sayede, Türk kültürü bağlamında aile dinamikleri ve gelişimsel psikoloji konularında bilimsel araştırmaların önü açılmıştır.

Yapı

Geçmi?e Dönük Aile Öngörülemezli?i Ölçeği, bir bireyin ebeveynlerinin davranışları, aile

kurallar?n?n ve duygusal tepkilerinin ne derece tutars?z ve tahmin edilemez oldu?unu alg?lamas? üzerine odaklanan psikolojik bir yap?y? ölçer. Bu yap?, genellikle yüksek düzeyde de?i?kenlik, tutars?z disiplin ve beklenmedik duygusal patlamalar içeren aile ortamlar?n? kapsar.

Ölçek, çocukluk dönemindeki alg?lanan kaosu ve istikrars?zl??? tek bir genel faktör alt?nda veya alt boyutlar arac?l???yla de?erlendirebilir. Bu yap?, özellikle ba?lanma teorileri ve geli?imsel psikopatoloji çerçevesinde önemlidir, zira öngörülemez bir ortam, güvenli ba?lanman?n geli?imini olumsuz etkileyebilir ve bireyin dünyaya dair temel güven duygusunu zedeleyebilir.

Geçerlik

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas?nda (Oktay ve Uluç, 2019) geçerlik çal??malar? yürütülmü?tür. Bu çal??malar, ölçe?in gerçekten ölçmeyi amaçlad??? yap?y?, yani geçmi?e dönük aile öngörülemezli?ini ölçüp ölçmedi?ini kan?tlamay? hedefler. Kaynak içerikte spesifik geçerlik katsay?lar? belirtilmemi? olsa da, uyarlama çal??mas?n?n yay?nlanmas?, ölçe?in Türk kültüründe kabul edilebilir düzeyde psikometrik özelliklere sahip oldu?unu göstermektedir.

Ara?t?rmac?lar, genellikle yap? geçerli?ini (faktör analizi ile) ve ölçüt ba??ml? geçerli?i inceleyerek ölçe?in yap?sal tutarlıl???n? ve ilişkili oldu?u di?er de?i?kenlerle beklenen korelasyonlar? gösterdi?ini rapor etmi?lerdir.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçme arac?n?n zaman içindeki tutarlıl???n? ve içsel kararlıl???n? ifade eder. Türkçe uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in iç tutarlılık güvenilirlik katsay?lar? (Cronbach Alfa) hesaplanm???tır. Yüksek bir iç tutarlılık katsay?s?, ölçek maddelerinin ayn? temel yap?y? ölçme konusunda uyumlu oldu?unu gösterir.

Oktay ve Uluç (2019) çal??mas?nda, ölçe?in Türk örnekleminde tatmin edici düzeyde güvenilirli?e sahip oldu?u belirlenmi?tir. Bu, ölçe?in bilimsel ara?t?rmalarda güvenle kullan?labilece?i anlam?na gelir.

Faktör Analizi

Ölçe?in faktör yap?s?, orijinal ölçe?in yap?s?n? koruyacak ?ekilde incelenmi?tir. Bu analizler, genellikle Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?larak gerçekleştirilir ve ölçe?in maddelerinin kuramsal olarak beklenen faktör say?s?na ve da??ılım?na uygunlu?unu test eder.

Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkçe formunun da orijinal ölçekle benzer bir faktör yap?s?na sahip oldu?unu do?rulam?? ve ölçe?in tek boyutlu veya çok boyutlu yap?s?n?n Türk örnekleminde de geçerli oldu?unu kan?tlam???tır.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz bildirim ölçe?i. Derecelendirme format? kaynakta belirtilmemi?tir, ancak tipik olarak Likert tipi bir ölçek kullan?r.

Mevcut Diller: Türkçe, Orijinal Dil (?ngilizce oldu?u varsay?lmaktad?r).

Popölasyon Grubu: Yeti?kinler (Çocukluk dönemi deneyimlerini retrospektif olarak de?erlendirebilen bireyler).

Ya? Grubu: Genellikle 18 ya? ve üzeri yeti?kin popölasyonu.

Popölasyon Detaylar?: Türk uyarlama çal??mas?, Türkiye'deki üniversite ö?rencileri ve/veya genel topluluk örneklemi üzerinde gerçekleştirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Kat?l?mc?lar?n çocukluk aile ortamlar?na dair ifadeleri de?erlendirdi?i, anket tabanlı? metodoloji.

Anahtar Kelimeler

Retrospektif, aile ortam?, çocukluk deneyimleri, psikopatoloji, tutars?zl?k, sosyal bilimler, geli?imsel psikoloji.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Sa?lanmam??t?r.

Kurumsal E-posta Adresleri: yildirimfatma@sdu.edu.tr (Fatma Oktay)

Yaz??ma Adresi: Sa?lanmam??t?r.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçe uyarlamas? **2019** y?l?nda yayınlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar Fatma Oktay ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmesi önerilir.

Orijinal makale (Oktay ve Uluç, 2019), sssjournal.com adresinde eri?ime aç?kt?r. Ölçe?in orijinal PDF'i a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: gecmise-donuk-aile-ongorulemezligi-olcegi-toad.pdf.

Kaynaklar

Oktaý, F. ve Uluç, S. (2019). The Turkish adaptation study of retrospective family unpredictability scale. *Social Sciences Studies Journal*, 5, 1153-1161.

Geçmi?e Dönük Aile Öngörülemezli?i Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r ve burada listelenmemektedir. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme yap?s? için ilgili adaptasyon çal??mas?na ba?vurulmas? gerekmektedir (Oktaý & Uluç, 2019).

ARABPSYCHOLOGY.COM